

Regioonide Komitee arvamus „Riigiabi kalandus- ja vesiviljelussektoris”

(2014/C 114/07)

I. POLIITILISED SOOVITUSED

REGIOONIDE KOMITEE

1. tervitab kalandusele ja vesiviljelusele antava riigiabi eeskirjade läbivaatamist ja hiljutist avalikku konsultatsiooni, mille Euroopa Komisjon selle läbivaatamise käigus korraldas;
2. rõhutab, kui oluline on näha kõnealust eeskirjade läbivaatamist järgmistes kontekstides: i) ühise kalanduspoliitika reform, ii) läbirääkimised Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi, teiste Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ning muude asjaomaste ELi kalandus- ja vesiviljelussektori rahastamisprogrammide üle, iii) riigiabi tegevuskava ulatuslikum ajakohastamine konkurentsi peadirektoraadi juhtimisel;
3. väljendab kindlat toetust ühise kalanduspoliitika reformi üldeesmärgile liikuda säästva kalanduse suunas, ning tervitab Iirimaa Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise ajal selles osas saavutatud poliitilist kokkulepet;
4. kordab, et kalandusele ja vesiviljelusele antava riigiabi õigusaktide reform peab toimuma nii, et see toetaks ja aitaks ellu viia ühise kalanduspoliitika reformi, mis peab olema peamine lähtealus. Samuti tuleb Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi üle peetavate läbirääkimistega tagada, et seda fondi kasutatakse ühise kalanduspoliitika eesmärkide saavutamiseks;
5. rõhutab, et kalandussektori säästvus tähendab kalavarude pikaajalist elujõulisust ja kestvust ELi vetes ning kogu ELi kalanduskogukondade sotsiaal-majanduslikku tulevikku. Nende kahe aspekti arendamise vahel peab valitsema tasakaal;
6. juhib tähelepanu ELi ees seisvatele paradoksile: ühelt poolt sõltutakse suuresti kalandus- ja vesiviljelustoodete impordist (ligikaudu 60 % kogutarbimisest), et vastata ELi tarbijate nõudlusele ja soovidele, ning teiselt poolt on tungivalt vaja taastada ELi kalavarude maksimaalne jätkusuutlik saagikus ja seda säilitada, et tagada varude kättesaadavus ka tulevaste põlvkondade jaoks. Sellega seoses tuletab komitee meelde, et vesiviljelus aitab tarnida merekalapüügi võrdväärseid tooteid, kuid jätkusuutlikult ja ohustamata kalavarude säilimist. Lisaks tagab vesiviljelus kõrge tööhõivemäära, mis täidab kriisiperioodil tõelise sotsiaalse puhvri ülesannet;
7. rõhutab, kui oluline on tõhusalt suunata abi nii, et väikesemahulise püügi tegelevad laevastikud, mis laevade arvu osas moodustavad ELi kogulaevastikust enamiku, saaksid ühisest kalanduspoliitikast ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist sellise osa, mis vastab nende arvulisele ja sotsiaal-majanduslikule esindatusele, tingimusel, et nad kasutavad säästvaid püügitavasid;
8. rõhutab, et riiklike toetuste jätkusuutlikuma kasutuse tagamiseks kalandussektoris on vaja tugevat poliitilist tahet ja tegutsemist ELi kõigil valitsustasanditel. Seda on näha ühise kalanduspoliitika 2002. aasta reformide suutmatusest saavutada seatud keskkonna-, sotsiaal- ja majanduseesmärgid: ainult 22 % kalavarudest vastab maksimaalsele jätkusuutlikule saagikusele, 35 % kannatab ülepiiri all ja 43 % on ületanud ohutu bioloogilise piiri (allikas: Euroopa Parlamendi tellitud IEEP uuring, 2011);
9. märgib, et Euroopa Kontrollikoja eriaruandes nr 12/2011 märgitakse, et kalalaevastiku liigne püügivõimsus on endiselt üks peamisi põhjusi, miks ühine kalanduspoliitika ei suuda tagada säästvat kalapüüki;
10. tunnistab, et säästvuse eesmärgi saavutamiseks on vaja kalandussektoris teha struktuurilisi muudatusi ja seda mitmekesistada, ning rõhutab, et riigiabi eeskirjad ja meetmed peavad nendele muutustele kaasa aitama, keskendudes eelkõige maismaamajanduse (töötlev tööstus, säästev vesiviljelus, kohalikud kalaturud, uued tooted, kohalikud turundusahelad jne), Euroopa meredel ja ookeanidel kasutatavate uute ja säästvate kalandusvormide (rõhutades eeskätt väikesemahulise rannapüügi laevastike ja traditsioonilise kalapüügi rolli, kuid pöörates samuti eritählepanu ELis eeskätt inimitarbimiseks mõeldud kalandustoodete tarnele kaasa aitavate muude laevade püügivahendite, energiatõhususe jms parandamisele) ning laiema meremajanduse ja vesiviljeluse arengu toetamisele. Riigiabi ei tohi kasutada jätkusuutmatute kalandustavade toetamiseks;

11. tunnistab kalandussektori väärtust ja olulisust ELi jaoks, märkides ära tööhõive suure koondumise sellesse sektorisse Euroopa teatud piirkondades ning otsese mõju, mida kalandussektori ümberkorraldamine neile kogukondadele avaldab;
12. mõistab, et surve maapiirkondadele, rannikupiirkondadele ja kalanduskogukondadele on praegu ELis valitseva sotsiaal-majandusliku kriisi tõttu eriti suur, ning see tähendab, et sihipärased toetused piirkondlikul tasandil on nende kogukondade pikaajalise heaolu ja elujõulisuse tagamiseks üliolulised;
13. märgib, et kalandussektorile, nagu ka paljudele teistele sektoritele, eraldatakse toetusi ning see on märkimisväärne probleem (liigselt avaliku sektori vahenditest sõltumise mõttes), kuid samas ka hea võimalus, sest seeläbi saavad Euroopa Komisjon, liikmesriigid ning kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused kasutada avaliku sektori vahendeid oluliste reformide elluviimiseks kõnealuses sektoris;
14. kordab, et kõiki saadaolevaid ressursse on vaja kasutada võimalikult tõhusalt ning nõuab, et partnerluslepingute ja tulevaste rakenduskavade koostamisel seataks esmatähtsaks Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid, et toetada ranna- ja kalanduskogukondi, võttes lähtealuseks riigiabi muudetud õigusraamistiku, mis arvestab nende kogukondade majanduslike vajadustega ja vastab nendele;
15. nõuab, et Euroopa struktuuri- ja investeerimisfonde kasutatakse paindlikumalt, et tagada ressursside suunatus maapiirkondadele, rannikupiirkondadele ja kalanduskogukondadele, ning kutsub Euroopa Komisjoni üles võtma endale selge kohustuse tagada riigiabi eeskirjade läbivaatamisel see, et eeskirjad tõepoolest võimaldaksid ressursside sellist suunamist, mitte ei takistaks seda;
16. leiab, et tõhusalt ja tulemuslikult kasutades annavad need ressursid võimaluse ELi kalandus- ja vesiviljelustööstust muuta ning aitavad liikuda säästva kalandus- ja vesiviljelussektori suunas, toetades samas nn sinise majanduskasvu strateegia laiemaid eesmärke, et tugevdada meremajandust ja vesiviljelust ning nende seoseid maismaamajandusega, eelkõige andes püütud kalatoodetele lisaväärtust maismaamajanduse, kohalike turgude, uuenduslike toodete ja tarbijate teadlikkuse arendamisega (eelkõige seoses selliste teemadega nagu lühike tarneahel, hooajalisus, toote eriomadused jne);
17. kutsub Euroopa Komisjoni, liikmesriike ja teisi Euroopa ametiasutusi võimalusest kinni haarama ja kasutama 2014.–2020. aasta perioodi tegelike muutuste elluviimiseks;
18. märgib, et vähese tähtsusega abi ja grupierandi määrused ei anna tervikpilti kalandus- ja vesiviljelussektorile eraldatavatest toetustest, sest liikmesriigid saavad kehtestada nn teatatud abikavu (mille Euroopa Komisjon peab eelnevalt heaks kiitma);
19. märgib, et kalandussektor on vabastatud ka kütusemaksu maksmisest, mis toob seoses kalalaevade tegevuskuludega otsest kasu aastas hinnanguliselt umbes 1,5 miljardi euro suuruses summas, samal ajal kui vähese tähtsusega abi annab samuti võimaluse pakkuda laevadele kütusetootust;
20. juhib tähelepanu merendus- ja kalandusajade peadirektoraadi 2009. aastal tellitud uuringule, mille hinnangul on vähese tähtsusega abi määrase alusel võimalik ära kasutada umbes 718 miljonit eurot, kuigi tegelikke andmeid vähese tähtsusega abi kohta on raske saada, kuna ELi tasandil puudub tõhus järelevalve. Kalandussektori grupierandi määrase alusel antakse hinnanguliselt täiendavad 8 miljonit eurot aastas;
21. märgib, et 2009. aastal merendus- ja kalandusajade peadirektoraadile tehtud uuringus märgiti ära ka mitmed vähese tähtsusega abi määrase rakendamisega kaasnevad ohud: i) potentsiaalne kahjulik mõju Euroopa Kalandusfondi kasutamisele liikmesriikides, kus eelistatakse vähese tähtsusega abi, ii) moonutatav mõju, mida võivad põhjustada vähese tähtsusega abi kasutuse erinevused liikmesriigiti, iii) oht, et vähese tähtsusega abi kasutatakse laevade töös hoidmiseks, mis on vastuolus reformi laiemal eesmärgil vähendada kalalaevastiku suurust ja mahtu;
22. tervitab vähese tähtsusega abi läbipaistvuse suurendamist sellekohaste andmete lisamisega liikmesriikide aastaaruandesse. See on oluline tegur, mis tagab süsteemi läbipaistvuse;

23. tunnistab, et Euroopa Komisjon peab saavutama tasakaalu püüdlustes vähendada bürokraatiat ja ühtlustada järelevalvenõudeid, tagades samal ajal piisava läbipaistvuse ja kontrolli. Komitee kordab, et ühise kalanduspoliitika reformi üldeesmärgid annavad piisava põhjuse rangeks ja läbipaistvaks riigiabi andmise kontrollimiseks kõnealuses sektoris;
24. tunnistab, et mitmel pool nõutakse praeguste vähese tähtsusega abi piirmäärade (ühele ettevõttele 30 000 eurot kolme eelarveaasta jooksul) tõstmist, et anda kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele suurema paindlikkuse sekkumiste toetamisel kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Seda peetakse eriti oluliseks kalanduse suure osakaalu tõttu teatud piirkondades ja kogukondades. Komitee tunnistab, et praeguste vähese tähtsusega abi piirmäärade mis tahes läbivaatamisel tuleb arvestada vajadusega kaitsta konkurentsi ja ühisturgu;
25. kinnitab siiski, et on oht, et vähese tähtsusega abi piirmäärade tõstmine võib anda veelgi suurema võimaluse toetada jätkusuutmatuid kalandustavasid, õõnestades seeläbi ühise kalanduspoliitika üldeesmärki saavutada ELis säästev kalandus. Seda ohtu on võimalik siiski vältida konkreetsetel riikliku ulatusega juhtudel, mille puhul jätkusuutlikkuse puudumine on tekkinud tootmis- või püügisektorist sõltumatutel põhjustel;
26. kutsub seega Euroopa Komisjoni üles esitama oma mõjuhindangus muudetud määruste kohta ja osana oma hinnangust konsultatsiooni käigus saadud vastustele üksikasjaliku analüüsi potentsiaalsest mõjust (ühise kalanduspoliitika üldreformi elluviimisele), mida võib avaldada i) vähese tähtsusega abi praeguste piirmäärade säilitamine sektoris, ii) vähese tähtsusega abi piirmäärade tõstmine, iii) vähese tähtsusega abi piirmäärade vähendamine või selle abi täielik ärakaotamine;
27. leiab, et nimetatud mõjuhindangus tuleb analüüsida ka seda, millist osa etendavad kõnealuses sektoris vähese tähtsusega abi meetmed riiklike meetmete laiemas kontekstis, eelkõige seda, kuidas nad täidavad abi andmise lünki, mida ei saa täita uue Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi, kalandus- ja vesiviljelussektorit käsitleva üldise grupierandi määru ega kõnealuse sektori nn teatatud abikavadega;
28. rõhutab, et Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi on vaja 2014.–2020. aasta perioodil kasutada tõhusamalt kui seda on seni tehtud Euroopa Kalandusfondiga, arvestades seda, et Euroopa Merendus- ja Kalandusfond on oluline rahastamismehhanism, mille kaudu saab suunata toetusi kalandus- ja vesiviljelussektorile nii, et oleks võimalik saavutada ühise kalanduspoliitika reformi üldeesmärke;
29. leiab, et võib olla mõttekas uurida võimalust tõsta kalandus- ja vesiviljelustoodete töötlemise ja turustamise toetused välja vähese tähtsusega abi/grupierandi valdkondlikest määrustest ja lisada need hoopis vähese tähtsusega abi/grupierandi üldmääruste raamistikku;
30. leiab, et selline ümbertõstmine sobib hästi kokku Euroopa Komisjoni eesmärgiga luua rohkem kaubandusele ja ettevõttele suunatud kalandus- ja vesiviljelussektor ning uurida, kuidas anda kalandustoodetele lisaväärtust, arendades tarneahelaid, ulatuslikumat maismaamajandust ning uusi ja uuenduslikke lähenemisviise;
31. märgib, et kalatoodete töötlemise ja säästva vesiviljeluse sektorite maismaamajanduse toetuste ümbertõstmisel vähese tähtsusega abi üldmäärusesse saaks neile meetmetele kohaldada selles määruses kehtestatud kõrgemaid sekkumise piirmäärasid (praegu 200 000 eurot), mis aitaks kaotada takistusi maismaamajandusse investeerimiselt ning aitaks kaasa soovitud eesmärgile maksimeerida kalatoodete potentsiaalset lisaväärtust kohalike kalanduskogukondade jaoks;
32. kutsub Euroopa Komisjoni üles kalandusele ja vesiviljelusele antava riigiabi eeskirjade läbivaatamise käigus eelöeldut kaaluma, hinnates eelkõige potentsiaalset majanduslikku kasu, mida selline lähenemisviis võiks avaldada maismaamajandusele ja kalanduskogukondadele, hinnates samuti, kui suures ulatuses võib selline muudatus tuua soovimatuid tagajärgi, nt suurendada jätkusuutmatuid kalandustavasid;
33. kutsub Euroopa Komisjoni üles vaatama läbi grupierandi määru sisalduva abimeetmete nimekirja, et tagada nende kooskõla ühise kalanduspoliitika reformiga ning see, et mitte kummagi riigiabimääruse (ega ka Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi) kaudu ei oleks võimalik toetada jätkusuutmatuid kalandustavasid;

34. rõhutab võimalust toetada grupierandi määruse alusel mitmeid veekeskkonna alaseid ja kaitsemeetmeid ning kutsub Euroopa Komisjoni üles säilitama ja laiendama määruse kohaldamisala, et võimaldada teha investeeringuid, millega kaitstakse, säilitatakse ja edendatakse mere- ja vesiviljeluskeskkonda, sh mere- ja vesiviljelusuuringute, andmekogumise jms toetamine ning sektori toetamine neil riikliku ulatusega erijuhtudel, kus jätkusuutlikkuse puudumine on tekkinud tootmis- või püügisektorist sõltumatutel põhjustel;

35. kutsub liikmesriike, kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi ning teisi sidusrühmi üles vaatama loovalt kõnealuste määrustega (ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondiga) pakutavaid võimalusi, et tagada kõigi kalandus- ja vesiviljelussektori, merekeskkonna ja rannakogukonna jätkusuutlikkust edendavate meetmete optimaalne kasutus.

Brüssel, 29. november 2013

Regioonide Komitee
president

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO
